

leinteresēto pušu iesaiste ilgtermiņa jūras telpiskajā plānošanā: pieredze un ieteikumi

leinteresēto pušu iesaiste ilgtermiņa jūras telpiskajā plānošanā: pieredze un ieteikumi

Informatīvais materiāls par kuģniecības un enerģētikas nozaru
nākotnes scenāriju 2030. / 2050. gadam izstrādes un šo nozaru
kritisko jautājumu Baltijas jūras reģiona plānošanas pārrobežu
diskusiju vajadzībām noteikšanas procesu un rezultātiem

Decembris, 2017

AUTORI:

SIA "AC Konsultācijas", eksperti:

**Artūrs Caune, Ilze Ungure, Astrīda Rijkure
Jānis Kirkovalds, Armands Pužulis**

Atruna: Informatīvais materiāls izstrādāts INTERREG Baltijas jūras reģiona transnacionālās sadarbības programmas „Saskaņota lineārā infrastruktūra Baltijas jūras telpiskajos plānojumos (BalticLINes)” projekta ietvaros pēc VARAM pasūtītā pakalpojuma “Kuģniecības un enerģētikas nozaru nākotnes scenāriju izstrāde un šo nozaru kritisko jautājumu jūras telpiskās plānošanas un pārrobežu sadarbības kontekstā noteikšana un informatīvā materiāla izstrāde”.

Saturs

Ievads	3
Nozaru pārstāvju iesaiste	4
Scenāriju izstrāde	16
Jūras telpiskais plānojums	26
Kritiskie jautājumi	28
Secinājumi un ieteikumi ilgtermiņa jūras telpiskajai plānošanai	32

Ievads

Šajā informatīvajā materiālā sniegts pārskats Latvijas pieredzē, strādājot pie kuģniecības un enerģētikas nozaru **nākotnes scenāriju līdz 2050. gadam izstrādes un kritisko jautājumu** nacionālā un BJR līmenī **noteikšanas, kā arī galvenajām atziņām un sasniegtajiem rezultātiem**. Ar piemēriem ilustrētas un raksturotas **kuģniecības un enerģētikas nozaru pārstāvju komunikācijas un sadarbības ietvaros izmantotās pieejas**, ar kurām tika palielināta Latvijas ieinteresēto pušu kapacitāte, gatavība un atvērtība līdzdarboties starpvalstu jūras telpiskās plānošanas diskusijās un palielināta spēja novērtēt nozaru ilgtermiņa attīstību. Materiālā sniegti arī scenāriju izstrādes un nozaru kritisko jautājumu noteikšanas procesa rezultāti un priekšlikumi definēto kritisko jautājumu risināšanai un ieinteresēto pušu iesaistes pilnveidošanai.

Informatīvais materiāls ir daļa no Pakalpojuma “Kuģniecības un enerģētikas nozaru nākotnes scenāriju izstrāde un šo nozaru kritisko jautājumu jūras telpiskās plānošanas un pārrobežu sadarbības kontekstā noteikšana un informatīvā materiāla izstrāde”, kas izstrādāts pēc VARAM pasūtījuma INTERREG Baltijas jūras reģiona transnacionālās sadarbības programmas „Saskaņota lineārā infrastruktūra Baltijas jūras telpiskajos plānojumos (Baltic LINES)” ietvaros.

Baltic LINES projekta mērķis ir veicināt starptautiski saskaņotu starpvalstu savienojumu lineārās infrastruktūras plānošanu kuģošanas un enerģētikas sektoros nacionālajos jūras telpiskajos plānojumos Baltijas jūras reģionā.

Projekta mērķu sasniegšanā liela nozīme ir katras valsts ieinteresēto pušu iesaistei – zināšanu un pieredzes ieguldījumam, ilgtermiņa nākotnes redzējumam. Tāpēc Pakalpojuma izpildes laikā, aktīvas sadarbības un ieinteresēto dalībnieku iesaistīšanās rezultātā tika identificēti kuģniecības un enerģētikas nozaru kritiskie jautājumi, panākta vienošanās par optimālāko scenāriju Latvijas jūras telpas attīstībai šajās nozarēs.

“Ieinteresēto pušu iesaiste ilgtermiņa jūras telpiskajā plānošanā: pieredze un ieteikumi” **ir iegūtās pieredzes, veiksmīgo un neveiksmīgo praksi apkopojums**, kas paredzēts dažādu nozaru ilgtermiņa attīstības plānošanā iesaistītajām pusēm kā paraugs vienai no iespējamām pieejām nozaru pārstāvju iesaistīšanai nākotnes attīstības plānošanā.

Nozaru pārstāvju iesaiste

Nozaru pārstāvju dialogs JTP izstrādes, tostarp Baltic LINes projekta aktivitāšu ietvaros, ir būtisks nosacījums interešu saskaņošanai, savstarpējai izpratnei un ilgtspējīgai līdzpastāvēšanai Baltijas jūrā. Latvijas interesēs ir palielināt nozaru pārstāvju spēju novērtēt JTP starptautisko dimensiju.

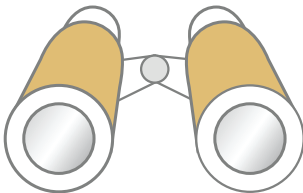
Tieši tādēļ būtiski bija rast iespēju veicināt Latvijas ieinteresēto pušu kapacitāti, gatavību un atvērtību līdzdarboties starpvalstu JTP diskusijās, kā arī veidot saikni starp kuģniecības un enerģētikas nozarēm. Tika identificēta nepieciešamība palielināt ieinteresēto pušu informētību par JTP, tādējādi paaugstinot viņu ieinteresētību un iesaisti nozaru telpiskajā plānošanā ilgtermiņā.

Nozaru pārstāvju iesaiste tika organizēta, pamatojoties uz **diviem aspektiem**, no kuriem viens bija **izstrādāt uz pierādījumiem balstītus nākotnes scenārijus** enerģētikas un kuģniecības nozarēm JTP ietvaros un otrs – **noteikt nozīmīgākos kuģniecības un enerģētikas nozaru jautājumus Latvijā** JTP ietvaros Baltijas jūras valstu līmenī. Lai īstenotu abus aspektus, tika izmantotas dažādas komunikācijas un nozaru pārstāvju iesaistes metodes, kas raksturotas informatīvā materiāla turpinājumā.

1. aspekts

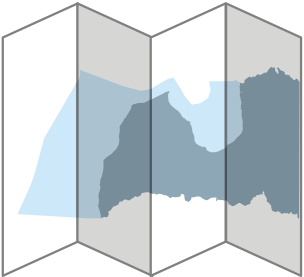
Ciešā sadarbībā ar nacionālajām nozaru ieinteresētajām personām, izstrādāt uz pierādījumiem balstītus nākotnes scenārijus enerģētikas un kuģniecības nozarēm JTP jomā.

1. ASPEKTA MĒRĶI:	1. ASPEKTA UZDEVUMI:
■ Informēt ieinteresētās puses par JTP, palielināt izpratni un iesaistīt viņus plānošanas procesā ■ Veidot saikni starp kuģniecības un enerģētikas nozarēm un panākt starpnozaru pieeju ■ Iegūt zināšanas no nozarēm/ieinteresētajām pusēm ■ Izstrādāt un testēt ieinteresēto pušu iesaistes pieeju ■ Radīt pastāvīgāku ietvaru nacionālā līmenī, kas veicina galveno ieinteresēto pušu mijiedarbību un diskusijas	■ Izstrādāt un izmantot metodoloģiju kuģniecības un enerģētikas nozaru ieinteresēto pušu līdzdalības procesa organizēšanai un sadarbības nodrošināšanai nākotnes scenāriju veidošanā un nacionāla mēroga JTP procesos. ■ Noteikt atbilstošus institucionālos pārstāvjus un personas (ekspertus, plānotājus, viedokļu līderus, lēmumu pieņēmējus) un nodrošināt datu un informācijas apmaiņu un pieejamību, organizējot seminārus, apspriežot nākotnes scenārijus, aizpildot anketas utt. ■ Nodrošināt ieinteresēto pušu informēšanu par viņu līdzdalības nozīmīgumu un plānotajām aktivitātēm JTP procesā, izmantojot dažādas metodes un informācijas kanālus. ■ Analizēt nacionālo ieinteresēto pušu līdzdalības procesu un sagatavot ieteikumus ieinteresēto pušu ilgtermiņa līdzdalības un sadarbības proesam.

2. aspekts

Noteikt nozīmīgākos kuģniecības un enerģētikas nozaru jautājumus un problēmas Latvijā JTP jomā Baltijas jūras valstu līmenī

2. ASPEKTA MĒRĶI:	2. ASPEKTA UZDEVUMI:
■ Mobilizēt ieinteresētās puses Baltic LINes projektam ■ legūt datus (zināšanas) no nozarēm/ieinteresētajām pusēm ■ Sasaistīt nacionālos procesus ar projektu Baltic LINes un starptautisko perspektīvu ■ Pārbaudīt problēmas un risinājumus attiecībā uz JTP un nozaru sadarbību ■ Identificēt jūras izmantojumu un sinerģijas jomas starp valstīm un nozarēm 	■ Noskaidrot nozīmīgākās kuģniecības un enerģētikas nozaru turpmākās attīstības problēmas un nodrošināt ieinteresētajām pusēm nepieciešamo informāciju par vides apstākļiem, esošo un plānoto jūras telpas izmantošanu, vispārējām nākotnes tenden- cēm un vajadzībām valsts un starpvalstu līmenī BJR ■ Sagatavot ieteikumus un risinājumus valsts un starptautiskā līmenī saska- ņotam lineārās infrastruktūras plāno- šanas procesam ■ Sagatavot katras nozares galvenās ieinteresētās puses līdzdalībai starp- tautiskos Baltic LINes semināros un parādīt Latvijas kritiskos jautājumus un situāciju

Nozaru pārstāvju iesaistes process

I 2017. gada maijs–oktobris leinteresēto pušu noteikšana	
II 2017. gada jūnijs–septembris iesaistes metožu pielāgošana un izmantošana	
III 2017. gada jūnijs–septembris Nozaru pārstāvju iesaistes process un tā vadība	
REZULTĀTS 2017. gada oktobris Sasniegti nozaru pārstāvju iesaistes aspektos izvirzītie mērķi un uzdevumi	

I ieinteresēto pušu noteikšana

Pirms kuģniecības un enerģētikas nozaru nākotnes scenāriju izstrādes uzsākšanas tika veikts daudzposmu ieinteresēto pušu noteikšanas process. Latvijas JTP 1. redakcijas ietvaros veiktais ieinteresēto pušu iesaistes process pēc izvērtējuma veikšanas norādīja uz nepieciešamību jūras telpiskās plānošanas procesā detalizētāk vērtēt un mērķtiecīgāk iesaistīt kuģniecības un enerģētikas nozaru pārstāvjus, tāpēc Baltic LINes projekta ietvaros dalībnieku izvēle un iesaistīšana atšķīrās no Latvijas JTP 1. redakcijas izstrādes procesā izmantotās pieejas. JTP 1. redakcijas ietvaros ieinteresēto pušu iesaistes process bija atbilstošs normatīvajam regulējumam un labām praksēm, kā arī aptvēra plašu ieinteresēto pušu loku. Savukārt, Baltic LINes ietvaros uzmanība telpiskās plānošanas kontekstā tika sašaurināta uz divu nozaru – kuģniecības un enerģētikas ilgtermiņa attīstību un politikas veidošanu nacionālajā un BJR līmenī.

Ieinteresēto pušu un nozaru pārstāvju noteikšanas procesā tika veikta **pušu identificēšana, analīze, kartēšana un prioritizēšana**.

Ieinteresētās puses tika identificētas atbilstoši to deleģējumam un pārstāvniecībai ietverot šādas kategorijas:

KATEGORIJAS

 1. juridiski likumīgi – <i>pārsvarā nacionālās autoritātes</i>	 2. ekonomiski pamatoti – <i>ekonomiskais spēks un interese</i>
 3. politiski pamatoti – <i>politiskais spēks un ietekme</i>	 4. zinātniski pamatoti – <i>pētnieki, pētnieciskie institūti un padomdevēji</i>

Papildu šīm kategorijām, abu nozaru ieinteresētās puses Baltic LINes projekta ietvaros tika aplūkotas šādās **grupās**:

GRUPAS

Kuģniecības nozarē:	Enerģētikas nozarē:
- par plānošanu atbildīgā institūcija; - par valstisko regulējumu/monitoringu atbildīga institūcija; - jūras industrija/pakalpojumi; - konsultēšana/zinātne.	- par plānošanu atbildīgā institūcija/ valsts pārvalde; - tīkla operators/enerģijas piegādātājs; - enerģētikas projekta attīstītājs/operators; - jūras industrija; - konsultēšana/zinātne.

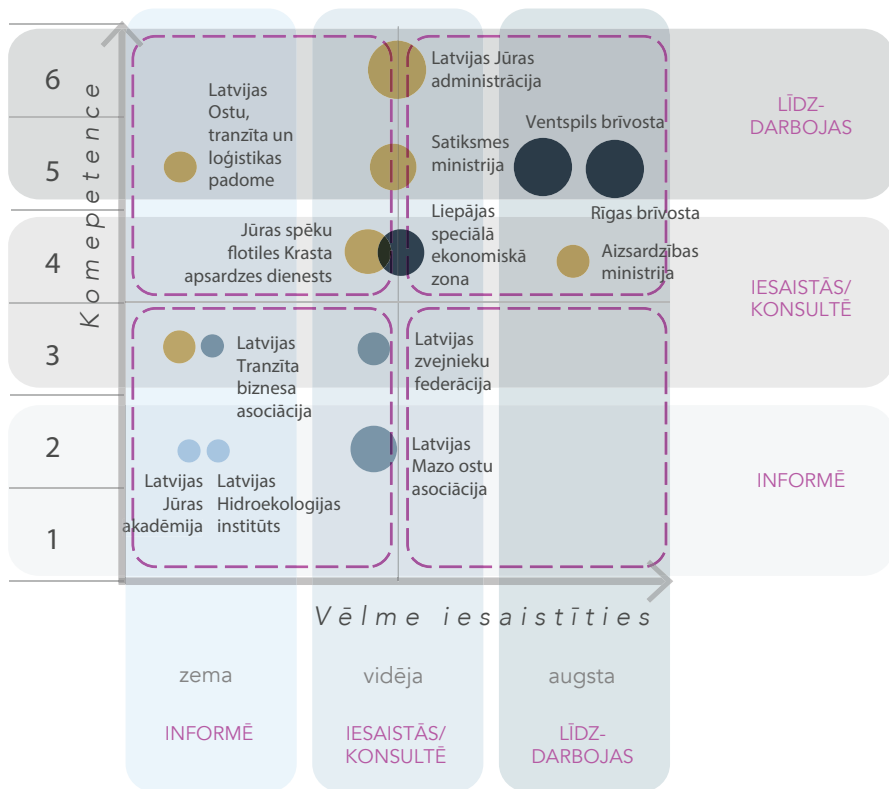
Rezultātā tika izveidots ieinteresēto pušu saraksts, kas Pakalpojuma gaitā tika papildināts. Nākamajā posmā ieinteresētās puses tika **analizētas** un vērtētas pēc šādiem kritērijiem:

KRITĒRIJI

ietekme
saistība ar starptautisko perspektīvu
vēlme iesaistīties
pieprasījums pēc teritorijas
interese starptautiskos jautājumos

Pēc ieinteresēto pušu novērtēšanas tika veikta **kartēšana**, kurā, vizuāli attēlojot analīzes rezultātus kompetences-vēlmes iesaistīties koordināšu sistēmā, uzskatāmi vizualizēja rezultātus un ieinteresētās puses, ar kurām jāsadarbojas visciešāk (attēlā).

KARTĒŠANAS PIEMĒRS

- Juridiski likumīgi
- Politiski pamatoti
- Ekonomiski pamatoti
- Zinātniski pamatoti

apļa
izmērs =

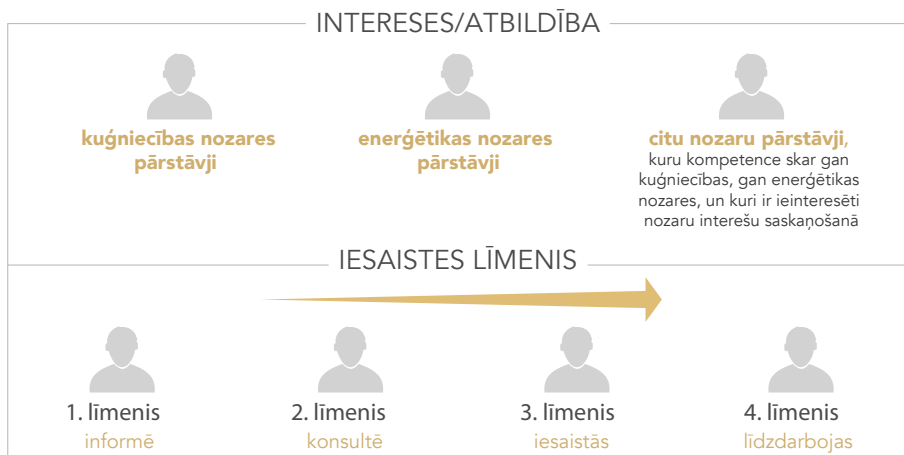
- 4 punkti
- 3 punkti
- 2 punkti
- 1 punkti

pieprasījums
pēc teritorijas
+
interese starptautiskos
jautājumos

Noskaidrojot ieinteresētās puses (institūcijas un organizācijas) ar kurām JTP procesā un šī pētījuma ietvaros jāsadarbojās visciešāk, tika uzsākts **prioritizēšanas** darbs, lai noteiktu nozaru pārstāvjus, kuri pārstāvētu identificētās institūcijas un/vai organizācijas. Lai nodrošinātu pārskatāmu dalībnieku atlasī, tika noteikti **četri kritēriji**. Šajā ieinteresēto pušu analīzes posmā dalībnieku atlase tika fokusēta uz šādām potenciālā nozares pārstāvja prasmēm un/vai pieredzi:

Lai nodrošinātu projekta ilgtermiņa rezultātu sasniegšanu, tika izveidota ieinteresēto pušu datu bāze, kas tika papildināta ar informāciju par pētījumā iesaistāmajiem nozares pārstāvjiem. Informācija par dalībniekiem datu bāzē tika sadalīta trīs grupās, ņemot vērā nozares pārstāvja intereses, atbildību un iesaistes līmeni:

Datu bāzē iekļauto ieinteresēto dalībnieku informācija ir datu krātuve, kuru uzglabās VARAM un kas būs izmantojama ieinteresēto dalībnieku un ekspertu turpmākai iesaistei jūras telpiskās plānošanas procesos gan Latvijas, gan BJR līmenī. Izveidotā datu bāze ir ļoti būtisks ieguldījums tīklojuma veidošanā jūras telpiskās plānošanas kontekstā.

II Iesaistes metožu pielāgošana un izmantošana

Nozaru pārstāvju iesaistīšanai kuģniecības un enerģētikas nākotnes attīstības plānošanā un kritisko jautājumu, kas risināmi BJR līmenī, noteikšanas pamatā tika izmantota **nākotnes scenāriju metode**. Šī metode, kopā ar citām datu ieguves, analīzes un līdzdalības metodēm, ļāva veidot uz pamatojumiem balstītu nākotnes projekciju, vienlaikus nodrošinot nozaru pārstāvju iesaistes mērķu sasniegšanu. Metodoloģija scenāriju izstrādei un kritisko jautājumu noteikšanai tika fokusēta uz kuģniecības un enerģētikas nozaru pārstāvju līdzdalības veicināšanu, kopīgas izpratnes veidošanu un vienotu JTP risinājumu. Tās mērķis bija panākt vienošanos par telpisko risinājumu starp dažādiem jūras telpas lietotājiem ilgtermiņā – līdz 2030.gadam un no 2030. līdz 2050. gadam.

Scenāriju izstrādes un kritisko jautājumu noteikšanas procesā tika izmantotas šādas metodes:

METODES

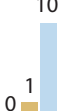
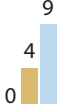
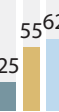
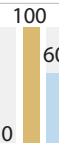
1. Pētījumu, dokumentu un statistikas datu analīze
2. Pielāgota Delfu metode (nozaru pārstāvju anketēšana, darba semināri nozaru pārstāvjiem, paneļdiskusija)
3. Nākotnes scenāriju metode (nozaru attīstību ietekmējošo faktoru identifi-cēšana, analīze, nākotnes scenāriju konstruēšana un to telpiskās ietekmes noteikšana);
4. Ekspertu grupas sanāksmes un konsultācijas ar VARAM pārstāvjiem

III Nozaru pārstāvju iesaistīšanas process un tā vadība

Nozaru pārstāvju iesaiste tika veikta vairākos posmos, kas cits citu papildināja. Sākotnēji tika veikta nozaru pārstāvju aptauja. Pamatojoties uz pieejamo informāciju un starptautiskiem pētījumiem, eksperti sagatavoja anketas. Balstoties uz aptaujas rezultātiem (t.sk. faktoru analīzi) tika uzsākta nākotnes scenāriju izstrāde. Scenāriju izstrādes procesā ekspertu vadībā tika organizēta kuģniecības un enerģētikas nozaru pārstāvju sanāksme, atsevišķi scenāriju izstrādes semināri, abām nozarēm kopīgs scenāriju izstrādes seminārs un stratēģiska diskusija abu nozaru pārstāvjiem.

Rezultāts

Kopumā tika sasniegti nozaru pārstāvju iesaistes aspektos izvirzītie mērķi un uzdevumi. Nākotnes scenāriju izstrādes procesā tika uzrunātas 82 personas, no kurām līdzdarbojās 70% (57 personas). Izvērtējot uzrunāto nozaru pārstāvju līdzdalību atbilstoši iesaistes līmenim, secināms, ka lielāko aktivitāti kopumā ir izrādījuši nozaru pārstāvji "līdzdarbojas" līmenī.

Iesaistes līmenis	Informē/ konsultē	Iesaistās	Līdz- darbojas	KOPĀ
Sākotnēji atlasīto dalībnieku skaits				52
Procesa laikā papildus pieaicināto dalībnieku skaits				30
Kopā uzrunāto dalībnieku skaits (sākotnēji atlasītie + papildus pieaicinātie)				82
No tiem procesā iesaistījās:				57
Līdzdalības intensitāte, %				

■ Kugniecības nozares pārstāvji

■ Enerģētikas nozares pārstāvji

■ Citu nozaru pārstāvji

Rekomendācijas nozaru pārstāvju iesaistei

Vispārīgās

- Veiksmīgākai nozaru pārstāvju iesaistei ir jāizstrādā detalizēts komunikācijas un sadarbības ietvars, kurā mērķu sasniegšanai tiek definēti uzdevumi un sasniedzamie rezultāti.
- Iesaistes procesā liela nozīme ir paredzētajam laika periodam, skaidrai un saprotamai valodai, elastīgai komunikācijas pieejai, lai ikvienam iesaistītajam – gan nozaru pārstāvjiem, gan ekspertiem – veidotos līdzdalības saiknes.
- Iesaistes process sastāv no formālās un neformālās komunikācijas – abi veidi ir vienlīdz nozīmīgi.

Par ieinteresēto pušu noteikšanu

- Ieinteresēto pušu analīze un kartēšana ir domāta ieinteresēto pušu iesaistes plānošanai un efektīvai uzrunāšanai.
- Iesaistes procesā īpaši jāuzrunā viedokļu līderi.
- Apzinoties iespējamās un neprognozējamās izmaiņas plānošanas procesā, ieinteresēto pušu noteikšanas soļi var tikt atkārtoti un pielāgoti vairākkārt.
- Procesā laikā var parādīties nepieciešamība veikt detalizētu viena iesaistes līmeņa analīzi, piemēram, “veido politiku” līmeni. Tādā gadījumā jāspecificē un jāidentificē tieši lēmumu pieņēmējus.
- Ilgtspējīgas plānošanas procesa nodrošināšanai jūras telpiskās plānošanas kontekstā būtiski ir veidot un uzturēt ieinteresēto pušu un nozaru pārstāvju datu bāzi.

Par nozaru pārstāvju komunikācijas un iesaistes metodēm

- Ieinteresēto pušu iesaistes procesu veidot kopā ar komunikācijas speciālistu.
- Izveidot ieinteresēto pušu iesaistes plānu, kurā apkopot mērķus, uzdevumus, efektīvāko metožu aprakstu, laika grafiku un citu procesa organizēšanai noderīgu informāciju.

- Katram iesaistes posmam ir jāizvirza apakšmērķis un jāizvēlas tā sasniegšanai piemērotākās metodes.
- Jāpieņem stratēģiski lēmumi un jākoriģē komunikācijas un/vai iesaistes metodes, ja iesaistes gaitā tiek secinātas nepilnības.
- Iesaistes procesā jāplāno un jānodrošina atgriezeniskā saite.
- Jāapzinās, ka trūkumi komunikācijas vai iesaistes metodēs var negatīvi ietekmēt nozaru pārstāvju vēlmi iesaistīties un turpmāko sadarbību.

Par nozaru pārstāvju iesaistīšanu scenāriju izstrādes procesā _____

- Nākotnes scenāriju izstrādi ar nozaru pārstāvjiem jāveido, balstoties uz iepriekš sagatavotiem materiāliem.
- Strādājot pie nākotnes scenārijiem, jārada apstākļi, lai katrs iesaistītais saprastu procesa mērķi un savu lomu tajā. Nozaru pārstāvju lomas scenāriju izstrādes procesā var sakrist ar īsto nozaru pārstāvju ekspertīzi vai arī tikt mainītas atbilstoši mērķiem.
- Process ir jāveido radošs un adaptīvs, lai dalībnieki gribētu iesaistīties katrā nākamajā procesa pasākumā un posmā.
- Ja scenāriju veidošanas process sastāv no vairākiem pasākumiem, tad šiem pasākumiem ir jābūt secīgiem, izrietošiem vienam no otra.
- Jāpievērš uzmanība iesaistes procesa, tostarp darba semināru, pietiekamai dokumentēšanai.

Scenāriju izstrāde

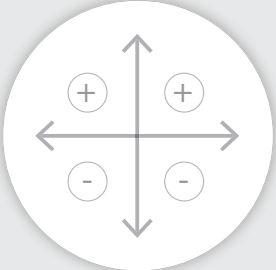
Kuģniecības un enerģētikas nozaru nākotnes scenāriju un šo nozaru kritisko jautājumu noteikšanas pieeja

Viens no kuģniecības un enerģētikas nozaru ieinteresēto pušu pārstāvju iesaistīšanas aspektiem bija nākotnes scenāriju izstrāde enerģētikas un kuģniecības nozarēm jūras telpiskās plānošanas kontekstā, kam bija jānorit ciešā sadarbībā ar nacionālajām nozaru ieinteresētajām pusēm.

Lai sasniegtu aspekta īstenošanai definētos mērķus, kā arī rastu vienošanos par telpisko risinājumu starp dažādiem jūras telpas lietotājiem jūras telpiskās plānošanas kontekstā ilgtermiņā – līdz 2030.gadam un no 2030. līdz 2050.gadam – izvēlēta scenāriju metode. Šī metode, kopā ar citām metodēm (aptaujas, diskusijas, ekspertu konsultācijas u.c.), ļauj veidot kompetentu un uz pierādījumiem un argumentiem balstītu nākotnes projekciju, vienlaikus ļaujot īstenot ieinteresēto pušu iesaistes mērķus (kompetences un iesaistes palielināšana u.c.).

Scenāriju metode ir situācijas analizē, un uz pamatotiem pieņēmumiem, balstītu nākotnes attīstības iespējamo variantu definēšana, ņemot vērā būtiskos nākotnes attīstību noteicošus faktorus.

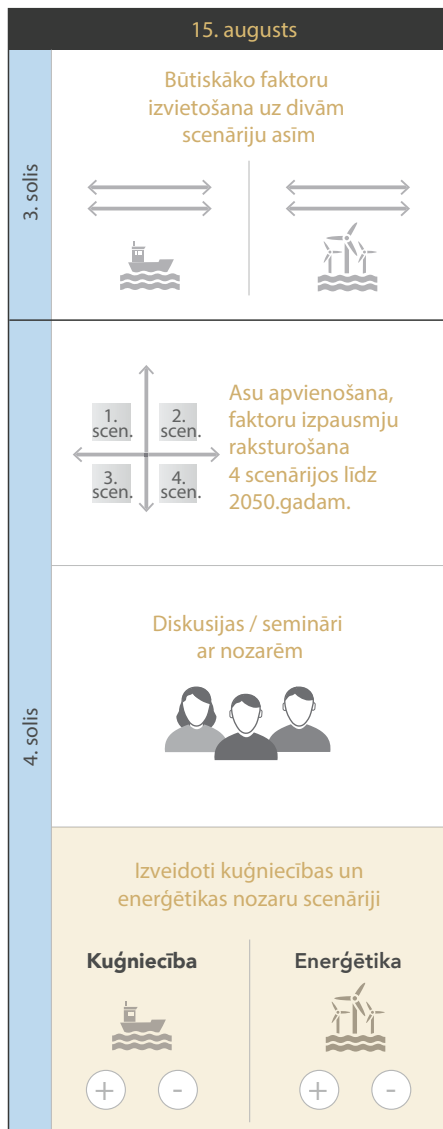
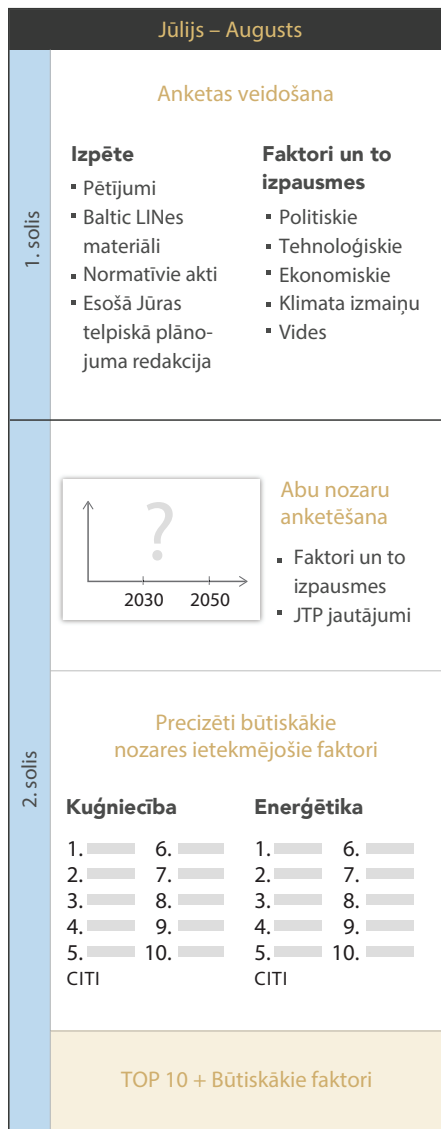
Scenāriju metodes pielietošanas mērķis

	CAUR METODI UZ KOMUNIKĀCIJU ■ Informēt – palielināt izpratni ■ Iesaistīt JTP plānošanas procesā ■ Veidot saikni starp kuģniecības un enerģētikas nozarēm ■ Sasaiste ar starptautisko perspektīvu ■ Identificēt un pārbaudīt problēmas un meklēt risinājumus
---	---

Iesaistot nozaru ieinteresētās puses, scenārijos tika iezīmēti attīstības būtiskākie virzieni, kas turpmāk izmantojami, veidojot nākotnes stratēģijas un rīcības abu nozaru turpmākās attīstības plānošanas kontekstā. Tāpat tika izstrādāti kopīgi scenāriji abām nozarēm, ietverot jūras telpiskās plānošanas risinājumus.

Kuģniecības un enerģētikas nozaru nākotnes scenāriju izstrāde – procesā izmantotās metodes un laika ietvars

24. augusts

Kuģniecība

1. scen.

2. scen.

3. scen.

4. scen.

Enerģētika

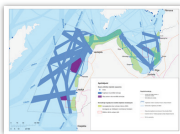
1. scen.

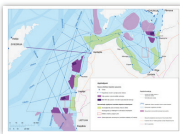
2. scen.

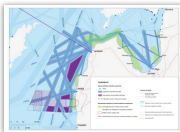
3. scen.

4. scen.

Scenāriju telpisko izpausmju izveide un precizēšana

?

Diskusijas/semināri ar nozarēm

Vēlamais scenārijs un rīcības tā īstenošanai

TOP risināmie jautājumi

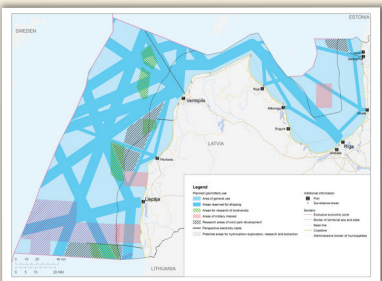
5.–6. solis

8. septembris

Paneldiskusija par kritiskajiem jautājumiem

Vienošanās un priekšlikumi

7.–8. solis

20

Scenāriju izstrādes soļi

Kuģniecības un enerģētikas nozaru nākotnes scenāriji tika izstrādāti astoņos soļos.

1.

Esošās situācijas un nozaru attīstības tendenču izpēte

Ekspertu darbs – faktoru identificēšanai:

- Politiskie
- Ekonomiskie
- Vides
- Klimata izmaiņu
- Tehnoloģiskie

Rezultāts – saraksts ar būtiskajiem faktoriem katrai nozarei

2.

Faktoru nākotnes izpausmju noteikšana un nozīmīguma vērtēšana

- Nozaru ekspertu aptauja
- Faktoru nozīmīguma vērtējums
- Izpausmju identifikācija

Rezultāts – noteiktas faktoru iespējamās nākotnes izpausmes un to vērtējums

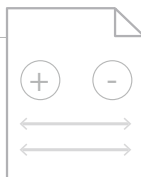

3.

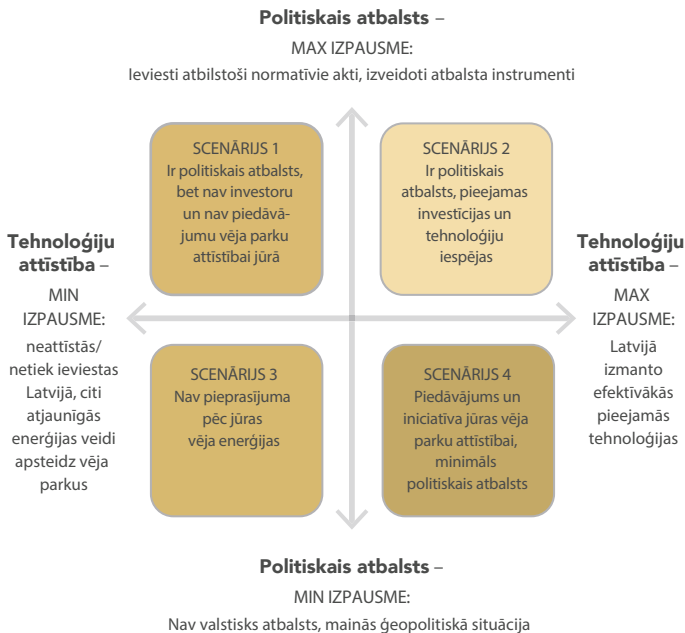
Būtiskāko faktoru izvietošana uz divām scenāriju asīm

- Nozaru pārstāvju anketēšanas rezultātu izvērtēšana
- Semināru metodoloģijas precizēšana
- Nozarēm būtiskāko faktoru noteikšana
- Faktoru izvietošana koordinātu plaknē

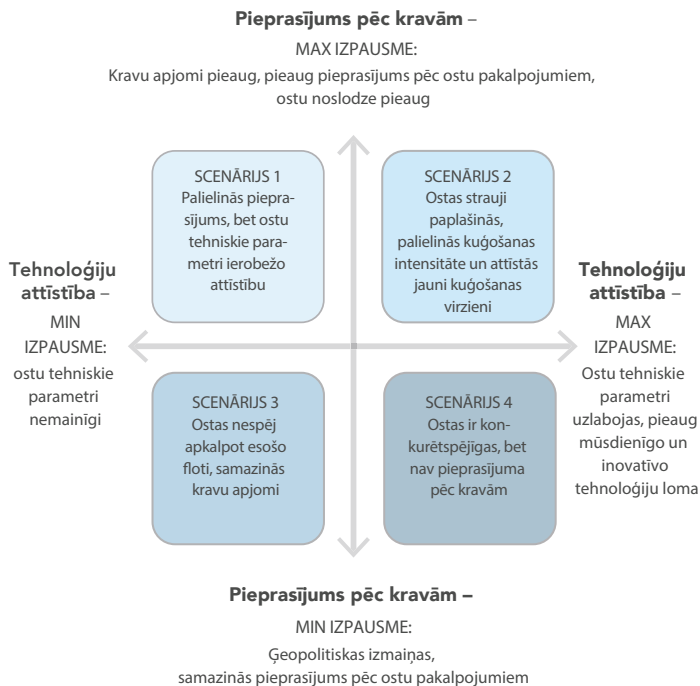
Rezultāts – noteiktas nākotnes scenāriju asis un četri scenāriji ar galvenajām pazīmēm katrai nozarei, sagatavota nozaru semināru metodoloģija

Enerģētikas nozares scenāriji

Kuģniecības nozares scenāriji

4.

Asu
apvienošana,
faktoru izpausmju
raksturojums
līdz 2050. gadam
četros scenārijos

- Divu nozaru semināri – darbs grupās, ekspertu darbs
- Scenāriju veidošana un aprakstīšana

Rezultāts – izstrādāti katrai nozarei četri attīstības scenāriji, precizētas izpausmes un to vērtējums

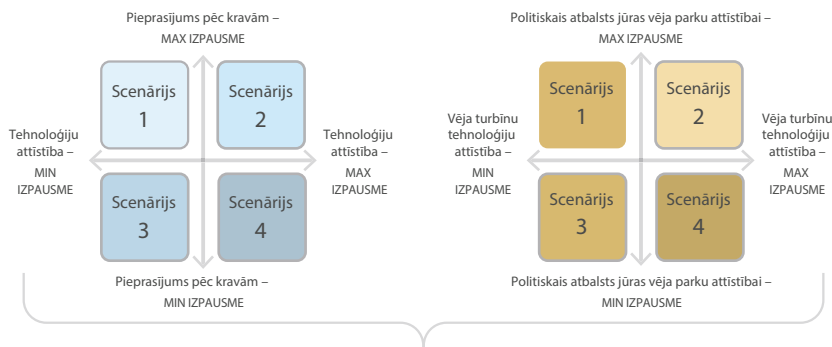
1. scenārijs
2. scenārijs
3. scenārijs
4. scenārijs

5.–6.

Abu nozaru
scenāriju
apvienošana
un starpnozaru
scenāriju
veidošana,
apspriešana
un precizēšana

- Starpnozaru seminārs, kafijas galdu grupu darbs
- 4 starpnozaru scenāriju izstrāde:
 - (1) Kuģniecība dominē
 - (2) Enerģētika dominē
 - (3) Stagnācija
 - (4) Sabalansēta attīstība

Rezultāts – izstrādāti četri integrēti attīstības scenāriji, rīcības, precizētas telpiskās izpausmes, kritiskie jautājumi

REZULTĀTS

Dominē enerģētika K1 + E1	"Izaugsme" K2 + E2	Dominē kuģniecība K3 + E3	"Stagnācija" K4 + E4
------------------------------	-----------------------	------------------------------	-------------------------

7.

Vēlamā scenārija un kritisko jautājumu apspriešana

Scenāriju un kritisko jautājumu izstrādes un ieinteresēto pušu iesaistes noslēgumā, tika organizēta stratēģiska diskusija abu nozaru pārstāvjiem par līdzšinējā procesā izvirzītajiem būtiskajiem jautājumiem un turpmākajiem risinājumiem gan nozaru attīstībā, gan jūras plānošanā nacionālā un BJR līmenī. Diskusijā tika iesaistīti gan augstāka līmeņa dalībnieki, gan identificētie visu līmeņu kuģniecības un enerģētikas nozaru pārstāvji un plašāks interesentu loks.

Rezultāts – sagatavots kopējs viedoklis par abu nozaru attīstības būtiskākajiem jautājumiem BJR kontekstā, par pamatu izmantojot izstrādātos nākotnes scenārijus un citu ieinteresēto pušu iesaistes procesa laikā apkopoto informāciju.

8.

Nākotnes scenāriju apstrāde un piln- veidošana ekspertu grupā

Nākotnes scenāriju izvērtēšana, precizēšana un pilnveidošana tika veikta pēc līdzdalības procesa beigām.

Rezultāts

- leinteresēto pušu pārstāvji un citi interesenti iepazīstināti ar scenāriju izstrādes procesa rezultātiem.
- Iesaistot paneļa diskusijā atbildīgo ministriju un institūciju pārstāvjus, izveidots savstarpējais dialogs un veicināta izpratne starp kuģniecības un enerģētikas nozarēm un definēti turpmāk risināmie jautājumi un iesaistīto pušu rīcības jūras telpiskās plānošanas kontekstā un kuģniecības un enerģētikas nozaru turpmākajā attīstībā.
- Iezīmēta turpmākā projekta gaita un ieinteresēto pušu pārstāvju iesaiste BJR līmenī.

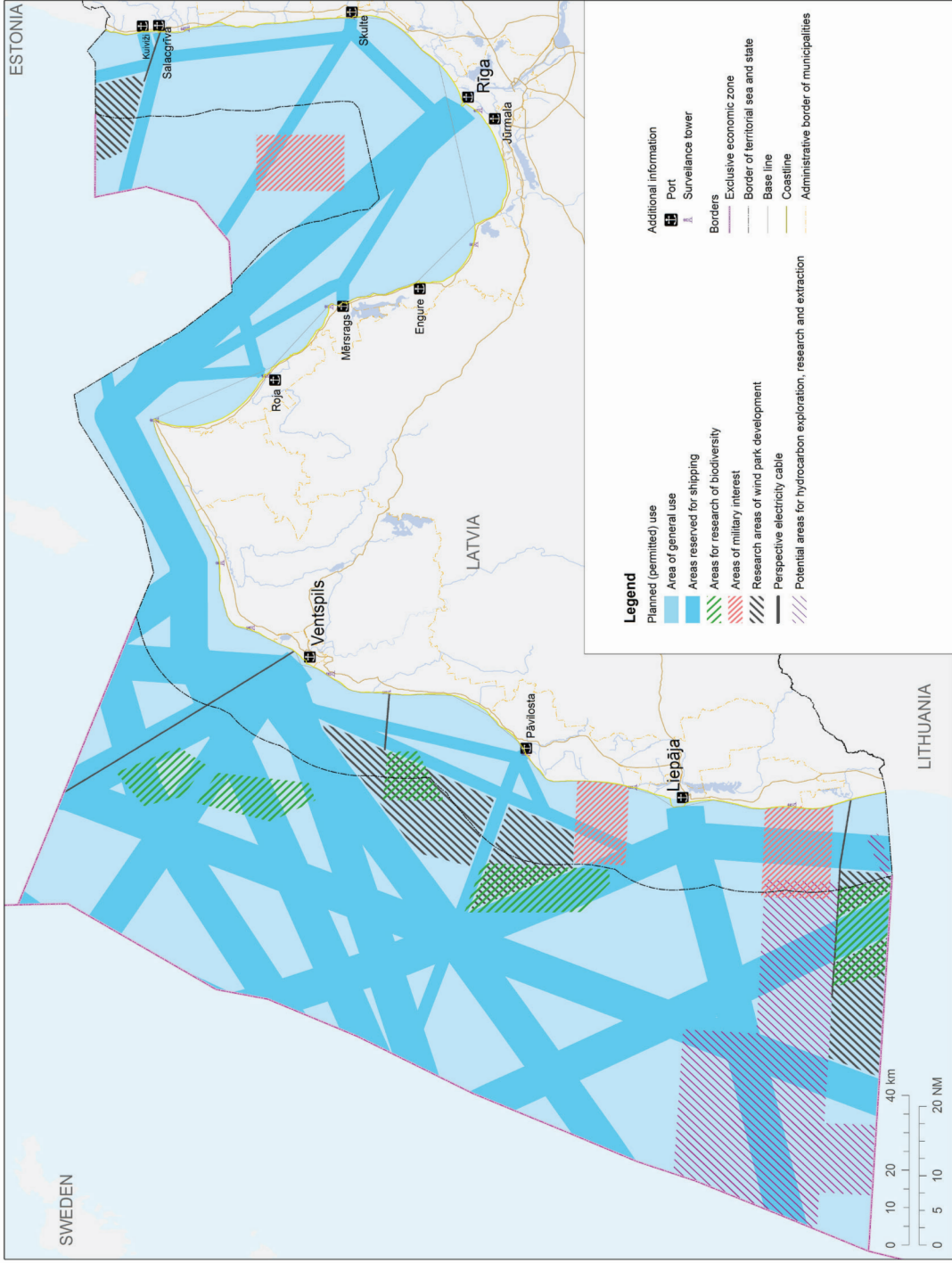
Jūras telpiskais plānojums

Scenāriju izstrādes un iesaistīto pušu diskusiju un vērtējumu apzināšanas rezultātā, dalībnieki nonāca līdz vienotam telpiskā risinājuma konceptam, ko iekļaut Latvijas JTP.

Risinājuma ietvaros tika identificēta vēlāmā scenāriju telpiskā izpausme – **“Sabalansēta attīstība”**, kuru plānots īstenot, ņemot vērā paredzamās tendences un attīstības plānus, kā arī politikas virzienus, tādējādi panākot vispusīgu nozaru attīstību.

Telpiskajā risinājumā veikti precizējumi, ņemot vērā nozaru pārstāvju izteiktos ierosinājumus, kā arī diskusiju ceļā apkopotos iesaistīto pušu viedokļus par optimālāko kuģošanas virzienu un vēja parku izpētes teritoriju izvietojumu un to lielumu jūrā. Telpiskajā risinājumā tiek piedāvāts iezīmēt galvenos kuģošanas virzienus, paredzot atbilstošus kuģošanas ceļu platumus.

Norādītas dabas aizsargājamās teritorijas, kas neietekmē kuģniecības nozari, bet būtiski ietekmē stacionāro būvju izvietojumu jūrā. Telpiskajā risinājumā ir norādītas vēlāmās vēja parku izpētes teritorijas, un, ņemot vērā kuģniecības nozares nākotnes attīstības tendences, par prioritāru noteikta izpētes teritorija pie Pāvilostas.

Kritiskie jautājumi

Procesa laikā, kas aptvēra gan scenāriju izstrādi, gan ieinteresēto pušu iesaistes pasākumus, tika identificēti vairāki **kritiskie jautājumi** kas ir attiecināmi gan uz nozaru attīstības plānošanu un rīcībpolitiku veidošanu, gan JTP.

Piecas nozīmīgākās kritisko jautājumu grupas attiecībā uz kuģniecības un enerģētikas nozaru attīstību jūras telpā.

Nr. p.k.	Jautājums	Nozare	Līmenis un formāts
1.	Vēja parku prioritāro vietu noteikšanas principi un ceļa karte Jāizstrādā skaidra ceļa karte vēja parku jūrā plānošanai, attīstībai, finansēšanai, būvniecībai un ekspluatācijai. Ceļa kartē jādefinē valsts loma un iesaiste, kā arī jāidentificē būtiskākie normatīvā regulējuma pilnveides darbi. Šāda ceļa karte strukturējama perspektīvai 2020, 2030, 2050., un tajā jāatspoguļo nepieciešamie lēmumi, t.sk. bet ne tikai attiecībā uz nepieciešamo un vēlamo valsts intervenci un valsts enerģētikas rīcībpolitiku, nepieciešamo un vēlamo maksimālo jaudu vēja parkiem jūrā, vadlīnijām jūras parku plānošanai un izveidošanai, u.c.	Enerģētika	Nacionāls Enerģētikas rīcībpolitika

Nr. p.k.	Jautājums	Nozare	Līmenis un formāts
2.	Ostu ilgtermiņa ilgtermiņa attīstības plānu izstrāde un ostu attīstības plānošana ilgtermiņā līdz 2050.gadam Šādu plānu nepieciešamība nosaka nākotnes attīstības nenoteiktība kontekstā ar turpmāk nepieciešamajiem sākotnējiem ieguldījumiem ostu infrastruktūrā, tajā skaitā izmantojot publisko finansējumu. Šādu plānu esamība paaugstinātu publiskā finansējuma izmantošanas lietderību un pamatotību, kā arī sniegtu nepieciešamo informāciju jūras telpiskā plānojuma vajadzībām. Vienlaikus ilgtermiņa attīstības plānu pastāvēšana mazinātu publisko un privāto investīciju riskus.	Kuģniecība	Nacionāls / BJR Transporta attīstības rīcībpolitika (t.sk. Transporta attīstības pamatnostādnes) Ostu ilgtermiņa attīstības plāni
3.	Jūras vēju parku plānošana kontekstā ar teritorijas attīstības plānošanu vietējā līmenī Nepieciešama gan vadliniju attīstība attiecībā uz vietējā līmeņa teritorijas attīstības plānošanu kontekstā ar jūras vēja parku attīstību, gan izpēti par tūrisma, vietējo iedzīvotāju ieguvumiem no vēja enerģijas attīstības jūras telpā tuvāk jūras krastam. Tas pats attiecībā uz kuģniecības un piekrastes iedzīvotāju ieguvumiem no jūras parku attīstības un apkalpošanas.	Enerģētika un kuģniecība	Nacionāls Latvijas jūras piekrastes teritorijas attīstības plānošana
4.	Kāda Latvijai ir labvēlīga enerģētikas rīcībpolitika un stratēģija kaimiņvalstīs Latvijas enerģētikas rīcībpolitika ir skatāma BJR enerģētikas politikas kontekstā, it īpaši ES dalībvalstu plānu un attīstības kontekstā. Latvijai ir kritiski svarīgi saglabāt konkurētspējīgu enerģētikas nozari, vienlaikus dekarbonizējot elektroenerģijas ieguvu.	Enerģētika	BJR BJR telpiskā plānošana, ES enerģētikas politika

Nr. p.k.	Jautājums	Nozare	Līmenis un formāts
5.	Transporta dekarbonizācija Transporta, arī jūras transporta dekarbonizācija skatāma kontekstā ar enerģētikas attīstību un AER izmantošanu enerģijas ieguvē. Jūras vēja parku attīstība ir iespēja nodrošināt transporta, t.sk. jūras transporta un ostu dekarbonizāciju ilgtspējīgā veidā.	Enerģētika un kuģniecība	Nacionāls / BJR Transporta attīstības pamatnostādnes, ES transporta un enerģētikas politikas, BJR telpiskā plānošana

Scenāriju izstrādes un ieinteresēto pušu iesaistes procesu rezultātā galvenie turpmāk risināmie jautājumi BJR līmenī ir apkopoti tabulā zemāk.

Scenāriju un ieinteresēto pušu iesaistes procesu laikā identificētie nozīmīgākie jautājumi turpmākai risināšanai BJR līmenī

Kuģniecības nozarē	Kuģniecības nozarē
Nākotnes kuģošanas intensitāte Baltijas jūrā Nākotnes prognozēm un scenārijiem jāraksturo nākotnes kuģošanas intensitāte, kuģu un kuģošanas tehnoloģiju attīstība un izmantošana, kravu veidu un pārvadājumu galamērķu izmaiņas.	Jūras vēju parku attīstība kaimiņvalstīs Kādi ir kaimiņvalstu plāni attiecībā uz jūras vēja parkiem, un vai ir iespējama un nepieciešama savstarpējā koordinācija? Kādi ir labo prakšu piemēri?
LNG attīstības plānu koordinēšana BJR LNG attīstības plāni un kuģu bunkurēšanas iespējas jāattīsta koordinētā un savstarpēji papildinošā veidā, it īpaši, ja attīstība tiek īstenota, piesaistot publisko finansējumu.	Jūras vēja parku loma transporta nozares dekarbonizācijā Kāda ir BJR valstu pieredze ilgtspējīgas un efektīvas transporta sistēmas attīstībai ilgtermiņā, visiem transporta veidiem radot dekarbonizācijas iespējas, pārejot uz jaunām un inovatīvām transporta tehnoloģijām ar zemu oglekļa emisiju līmeni. Kādas ir iespējas un loma šajā procesā jūras vēja parkiem? Kādi ir labo prakšu piemēri?

Kuģniecības nozarē	Kuģniecības nozarē
Dānijas jūras šaurumu pielāgošana lielāku un dziļākas iegrimes kuģu kuģošanai Kuģniecības nozarei nepieciešami skaidri ilgtermiņa signāli, vai Dānijas jūras šaurumu padziļināšana un pielāgošana vai citas alternatīvas iekuģošanas iespējas Baltijas jūrā var būt dienaskārtības jautājums. Un ja tā, tad vai tas ir jautājums pirms vai pēc 2050.gada?	Jūras vēju parku atbalsta politika Publiskā sektora loma nodrošināt jūras vēja parku būvniecības vietu izpēti un datu publiskošana. Kādas jūras vēja parku balansēšanas (elektroenerģijas ražošanas jaudas nodrošinājums bezvēja brīžos) iespējas un nosacījumi. Valsts atbalsts jūras vēju parku attīstībā (pieslēgumu infrastruktūra, vēja parki), jo īpaši tādu vēja parku attīstībā, kas mazāk ietekmē vidi, ir ar augstāku lietderības ražošanas koeficientu un garāku dzīves ciklu.
Adaptācija klimata pārmaiņām Kuģniecības nozares pieredze un labā prakse adaptācijas pasākumu klimata pārmaiņām plānošanā un īstenošanā.	Jūras straumju pētījumi Jūras straumju pētījumi un modelēšana par iespējamo sanesumu veidošanos, ko var radīt jaunu būvju (vēja turbīnu) pamati jūras dzelmē, un kā tas ietekmē kuģošanas ceļus.

Secinājumi un ieteikumi ilgtermiņa jūras telpiskajai plānošanai

Kuģniecības nozares vēlamā attīstību jūras telpā nākotnē raksturo lielo ostu attīstība un optimāli kuģošanas apstākļi, t.sk. ievērojama kravu apgrozījuma, apkalpoto kuģu skaita, prāmju un kruīza kuģu pasažieru skaita un jahtu tūrisma pieauguma gadījumā. Kuģniecības nozarei būs jāpievērš lielāka uzmanība kuģošanas drošības aspektiem, nozare tieksies mazināt kuģu radītās emisijas, līdz ar to arī Latvijas ostām būs jāpielāgojas tehnoloģiju attīstībai. Jūras vēja parku apkalpošanā Latvijas ostām nav pieredzes un tās ir piesardzīgas un aicina enerģētikas nozari sniegt tām ekonomiski pamatotus aprēķinus par šīs tautsaimniecības nozares pienesumu ostu attīstībā.

Enerģētikas nozares vēlamā attīstība jūras telpā ir skatāma kontekstā ar sagaidāmo nelielo elektroenerģijas patēriņa pieaugumu un nozīmīgu no AER saražotās elektroenerģijas īpatsvara pieaugumu. Jūras vēja enerģijas potenciāla izmantošanai tiek paredzēti optimāli risinājumi, kas neierobežos kuģniecības attīstību un ļaus izpētīt plašākas teritorijas, lai atrastu ekonomiski izdevīgāko un citām Latvijas tautsai- mniecības nozarēm mazāk ietekmējošu risinājumu jūras vēja parka novietojumam.

JTP ieteicams veidot un ieviest ar rekomendējošu nevis aizliedzošu raksturu. JTP īstenošanas un uzraudzības kārtībā jāparedz, ka plānojuma pārskatīšana veicama pēc nepieciešamības – kad tiek identificēti būtiski apstākļi plānā noteikto zonējumu izmaiņām, bet ne retāk kā vienu reiz desmit gados.

Attiecībā uz turpmāko JTP konsultāciju un sabiedriskās apspriešanas procesu ieteicams:

- iesaistīt plašāku ieinteresēto pušu loku kā, piemēram, piekrastes pašvaldības un iedzīvotājus, kā arī uzņēmējus, lai skaidrotu šīm grupām JTP risinājumus un informētu par attīstības un uzņēmējdarbības iespējām saistībā ar jūras telpas izmantošanu ekonomiskajām aktivitātēm;
- informēt par JTP plānošanas procesu un risinājumiem kaimiņvalstīs (Lietuvu, Igauniju, Zviedriju), tādējādi nodrošinot savstarpēji koordinētu jūras telpiskās plānošanas procesu.

Saīsinājumi un biežāk lietotie jēdzieni

SAĪSINĀJUMI

AER	Atjaunīgie energoresursi
Baltic LINes	INTERREG Baltijas jūras reģiona projekts: Saskaņota lineārā infrastruktūra Baltijas jūras telpiskajos plānojumos
BJR	Baltijas jūras reģions
LNG	Sašķidrinātā dabasgāze
JTP	Jūras telpiskais plānojums
VARAM	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
VASAB	Vīzija un stratēģijas apkārt Baltijas jūrai (Vision and strategies around the Baltic Sea)

JĒDZIENI

Citu nozaru pārstāvji	Ieinteresēto pušu pārstāvji, kuru kompetence (netieši) skar kuģniecību vai enerģētiku (vai abas nozares), un kuri ieinteresēti kuģniecības un enerģētikas nozaru interešu saskaņošanā.
Dalībnieki	Visi procesā iesaistītie dalībnieki, tai skaitā ieinteresētās puses, citu nozaru pārstāvji, VARAM pārstāvji, SIA "AC Konsultācijas" eksperti.
Eksperti	SIA "AC Konsultācijas" pakalpojuma izpildes darba grupas eksperti kuģniecības, enerģētikas, telpiskās plānošanas jomās.
Faktori	Kuģniecības un enerģētikas nozares ietekmējošie spēki – lēmumi, notikumi, attīstības tendences.
Ieinteresētā puse	Persona, grupa vai organizācija, kam ir interese vai rūpes par jūras telpisko plānojumu, tā sagatavošanu vai jebkuru citu uz jūras telpisko plānošanu attiecināmu procesu. ¹

¹ HELCOM (2016). Guidelines on transboundary consultations, public participation and co-operation.
Pieejams: http://www.helcom.fi/Documents/Action%20areas/Maritime%20spatial%20planning/Guidelines%20on%20transboundary%20consultations%20public%20participation%20and%20co-operation%20_June%202016.pdf

JĒDZIENI

Kartēšana	Ieinteresēto pušu un to pārstāvju analīzes un diskusiju process, kura pamatā ir dažādas metodes, lai noteiktu galvenās ieinteresētās personas un to lomu nozaru attīstības plānošanā.
Lineārā infrastruktūra ...	Autocelji, ielas, dzelzceļš un citas kompleksas transporta inženierbūves, tai skaitā tilti, estakādes, tuneļi un citas līdzīgas būves, kas veido lineāru transporta infrastruktūru. ²
Nākotnes scenārijs	Uz pamatojumiem balstīta nākotnes projekcija.
Nozaru pārstāvji	Kuģniecības un enerģētikas nozaru ieinteresēto pušu pārstāvji, kuri piedalījās pakalpojuma laikā organizētajās aktivitātēs un jūras telpiskās plānošanas procesā.
Pakalpojums	Kuģniecības un enerģētikas nozaru nākotnes scenāriju izstrāde un šo nozaru kritisko jautājumu jūras telpiskās plānošanas un pārrobežu sadarbības kontekstā noteikšana un informatīvā materiāla izstrāde.
Projekts	INTERREG Baltijas jūras reģiona transnacionālās sadarbības programmas projekts „Saskaņota lineārā infrastruktūra Baltijas jūras telpiskajos plānojumos (BalticLINES)”, turpmāk arī – Baltic LINES projekts. ³
Starpnozaru telpiskie scenāriji.....	Kopīgi nākotnes scenāriji abām nozarēm, ietverot jūras telpiskās plānošanas risinājumus, attēlojot starpnozaru scenāriju izpausmes telpiski.

² Ministru kabineta noteikumi Nr.240, Rīgā 2013.gada 30.aprīlī (prot. Nr.26 21.§) "Vispārīgie teritorijas plānošanas, izmantošanas un apbūves noteikumi", 3. pielikums - Teritorijas izmantošanas veidu klasifikators. Pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=256866>

³ Vairāk informācijas šeit: http://www.varam.gov.lv/lat/darbibas_veidi/tap/lv/?doc=22660 un <http://www.vasab.org/index.php/balticlines-eu>

Piezīmes

Foto: Agija Batarāga